

7 ÖSSZEFOGLALÁS

Az erdélyi szászok erdőgazdálkodásával kapcsolatban összefoglalásként a következőket kívánjuk kiemelni:

1. A szászok az erdőket a XX. század elejéig községi tulajdonban tartották. A községi tulajdon aztán lehetőséget adott az erdőgazdálkodás és község érdekeinek (amely községi érdekek jórészt tükrözték a szász gazdák érdekeit is) összehangolására. Így az erdészet fontos szerepet kapott a szász közösségek gazdálkodásának fejlesztésében.
2. A szász községekben már az 1852. évi osztrák erdőtörvény érvényesítését követően elkezdődött a rendszeres erdőgazdálkodás kiépítése. Sőt már korábban is igyekeztek (elsősorban a városok) erdeiket vágásokra osztani, azokat tervszerűen használni. Mindehhez hozzájárult az erdészeti igazgatás kiépítése is, amely az 1879. évi erdőtörvényt követően vált teljessé.
3. A szász közösségek az 1880-as években nem mindenhol kényszerültek erdeik állami kezelésbe adására, mert az erdőtörvény legfontosabb előírásainak teljesítését a saját személyzetükkel meg tudták oldani. Így az üzemtervezést, az erdőfelújítást, sőt a kopárfásítást is saját erdészeti személyzetükkel végeztették el. Az erdők állami kezelését kiterjesztő, 1898. évi XIX. tc.-et követően pedig – mivel volt elegendő erdészük – gazdaságossági szempontok alapján mérlegelhettek, hogy elfogadják-e az állami erdőkezelést. Mindez nem mond ellent annak, hogy bizonyos esetekben, például a hétbírák erdejének értékesítésekor, ne fogadták volna el – saját érdekükben is – az állami beavatkozást.
4. A szászföldi (viszonylagos) rendezett tulajdoni viszonyok, a XIX. század közepén már meghonosodott modern erdészeti kultúra és az 1879. évi erdőtörvény után kiépülő erdészeti igazgatás rendszere lehetővé tette, hogy az erdők valóban betöltsék mindazt a hivatásukat, amely a gazdaságban rájuk hárult. Így a szászok erdőgazdálkodása bizonyoságként szolgálhatott Erdély más vidékeinek, népeinek is: a

szabályozott, hosszú távú erdőgazdálkodás az adott vidék gazdasági fejlődésének, jólétének fontos forrása lehet.

5. A szászföldi viszonyok között sajátos helyet elfoglaló hétfalusi erdők kezelése, problémái jórészt a székelyföldiekhez hasonlítottak, míg a községi tulajdon a szászokéhoz tette hasonlatossá. Az állami erdőkezelés korai megvalósítása azonban itt – miként a Székelyföldön sem – nem volt elegendő a gazdasági viszonyok alapvető megváltoztatásához. Itt mindenképpen a többi ágazat, elsősorban az állattenyésztés, illetve az iparosítás megvalósítása, fejlesztése javíthatott volna a lakosság helyzetén.

1999 júliusában a kerci evangélikus templom tiszteletesével beszélgettem. Elmondta, hogy a jelenlegi helyén három éve szolgál, és Kercen kívül még öt szász gyülekezet tartozik hozzá. Az elmúlt három évben – mesélte tovább – csak temetett, egyetlen egy keresztelő sem volt, esküvő pedig csak három. Az egybekelő párok mindegyike is csak „nosztalgiából” jött ide az esküvőre, mert egyébként már kitelepültek, Németországban élnek. Ebből a „népmozgalmi adatból” – ahogyan az egyházban még ma is nevezik a fenti három jellemzőt – óhatatlanul eljutottunk az erdélyi szászok sorsából következő végső kérdéshez. Vajon a sajátos szász önkorlátozó népességszaporodás (amely a humánökológia tárgykörébe tartozik), továbbá az előrelátó, hosszú távú gazdálkodás (amely a történeti ökológia vizsgálati köre) ide, a pusztuláshoz, az etnikai önfeladáshoz, -átalakuláshoz vezet-e?

A kérdésre adandó lehetséges válaszok megfogalmazása természetesen nem a kerci lelkész és nem jelen könyv írójának a feladata. Csak maga a tény rögzítése: miközben a hegyek, az erdők (és részben a települések is) még hirdetik az egykorvolt erdélyi szászok kultúráteremtő, a jövővel törődő gazdálkodását, életvitelét, maga az etnikum végérvényesen eltűnőben van. S így a szászok Erdélybe való betelepülésével kapcsolatos legendák is egyre inkább elfelejtődnek